

כנס מכון אהרן למדיניות כלכלית

בבית ספר טיומקין לכלכלה באוניברסיטת רייכמן

2023

אתגרי כלכלת ישראל בזמנים גועשים

הכנסה מעבודה של משקי בית: אתגרים, תרחישים ומדיניות

ד"ר אסנת ליפשיץ, ד"ר טלי לרום
מכון אהרן למדיניות כלכלית

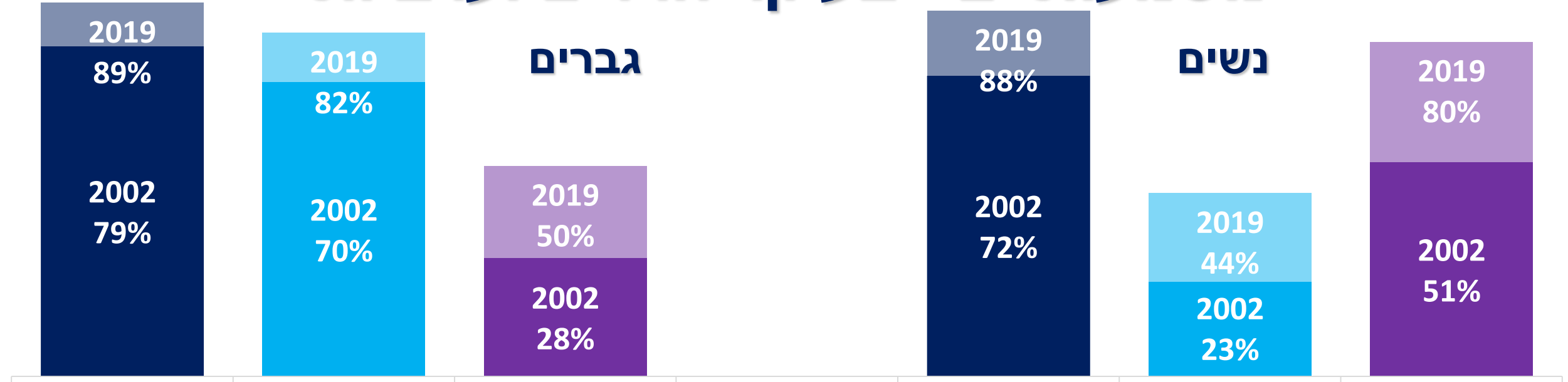
ב-20 השנים האחרונות: עלייה בהכנסה מעבודה לכל משקי הבית, הפערים הצטמצמו אבל עדיין גדולים

תוצאה של מדיניות להגדלת התמריצים לעבודה ושל עלייה בהשכלה, שהביאו לגידול משמעותי בתעסוקה ובמיוחד בקרב קבוצות בעלות יכולת השתכרות נמוכה

ראש משק הבית בגילאי 25-64. הכנסה מעבודה למשק בית (כולל משקי בית ללא הכנסה מעבודה), במחירי 2020. מקור: סקרי הכנסות והוצאות ועיבודי מכון אהרן.

עלייה בשיעור התעסוקה בכל הקבוצות, אך הפערים עדיין משמעותיים - בעיקר חרדים וערביות

- גידול דרמטי בתעסוקה של נשים ערביות; בשנים האחרונות ירידה קלה בתעסוקה של גברים ערבים צעירים
- נשים חרדיות כמעט סגרו את הפער בתעסוקה מול יהודיות לא חרדיות; גברים חרדים הכפילו את התעסוקה גילאי 25-44.

מקור: סקרי כוח אדם ועיבודי מכון אהרן.

חוסר מיצוי "פוטנציאל תעסוקתי" במשקי בית ערבים וחרדים

• שיעור הזוגות הערבים והחרדים שבהם שני בני הזוג מועסקים הוכפל, אך הוא עדיין כמחצית משל יהודים לא-חרדים

• חרדים - 44%

• ערבים - 35%

• יהודים לא-חרדים - 80%

• התעסוקה של נשים חרדיות לא "מחליפה" את הגברים החרדים - עבור 80% מהגברים החרדים המועסקים גם האישה מועסקת

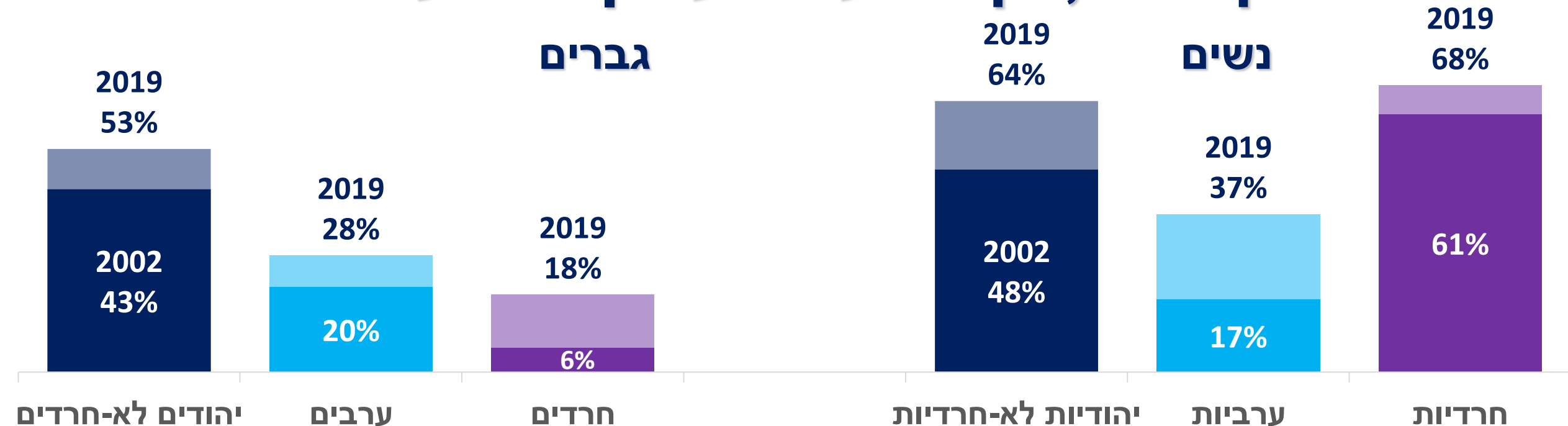
• ההכנסה מעבודה של משקי בית ערבים וחרדים יותר נמוכה גם כששני בני הזוג מועסקים וגם כשרק אחד/ת מועסק/ת

ראש משק הבית בגילאי 25-64. התעסוקה מתייחסת רק לראש משק הבית ולבן/בת הזוג.

מקור: סקרי כוח אדם ועיבודי מכון אהרן.

עלייה בשיעור בעלי השכלה על-תיכונית ומעלה בכל הקבוצות, אך הפערים עדיין משמעותיים

- נשים משכילות יותר מגברים בכל שלוש קבוצות האוכלוסייה
- 74% מהחרדים בעלי השכלה עד תיכונית וללא בגרות
- פערים בשיעור התעסוקה גם בתוך כל רמת השכלה

גילאי 25-44.

מקור: סקרי כוח אדם ועיבודי מכון אהרן.

תרחישים להכנסה מעבודה של משקי בית ב-2040

שינוי בהכנסה

מעבודה

-6%

0%

1%

6%

1. שינוי דמוגרפי בלבד -

משקל משקי בית ערבים מ-18% (2019) ל-22% (2040),
משקל משקי בית חרדים מ-10% ל-17%

2. שינוי דמוגרפי והשוואת שיעורי התעסוקה
לאלו של יהודים לא-חרדים*

3. שינוי דמוגרפי והשוואת התפלגות ההשכלה
לזו של יהודים לא-חרדים*

4. סגירת פערי תעסוקה והשכלה (1+2+3)

כל התרחישים הינם ללא סגירת פערים בשכר בין הקבוצות -

גידול באיכות ההשכלה צפוי להגדיל את ההכנסה אף יותר

ראש משק הבית בגילאי 25-44. * השוואת ערבים וחרדים ליהודים לא-חרדים, ערביות וחרדיות ליהודיות לא-חרדיות.

מקור: סקרי כח אדם, סקרי הכנסות והוצאות, תחזית הלמ"ס ועיבודי מכון אהרן.

כדי שהמשק יצמח נדרשים שינויים דרמטיים בתעסוקה ובהשכלה - האם זה אפשרי?

- בעשרים השנים האחרונות חלה עלייה גדולה בהשכלה ובתעסוקה של ערבים, ערביות, חרדים וחרדיות - תוצאה של מדיניות
- אם יינקטו צעדי מדיניות מתאימים - עלייה זו יכולה להמשיך, והיא תביא להמשך צמצום הפערים בין משקי הבית ולצמיחת המשק
- תמריצים שליליים לתעסוקה והשכלה עלולים לעצור את המגמות הנוכחיות ואף להסיט אותן לאחור

מה צריך לעשות כדי שזה יקרה?

- שיפור איכות החינוך - הכנת כל התלמידים להשתלבות בהשכלה על-תיכונית ובתעסוקה, תמריצים ותקצוב ללימודי מתמטיקה, אנגלית ועברית
- השלמת פערים בכישורי בסיס והקניית כישורים רכים - עברית לחברה הערבית, אנגלית ומתמטיקה לחרדים
- יעדי חינוך והשכלה לפי אוכלוסיות - דגש ללימודים על-תיכוניים בישראל על פי ביקושים בפועל
- תוכניות ותמריצים לעידוד תעסוקה, וביטול תמריצים שליליים (קצבאות שאינן מותנות בתעסוקה/מיצוי כושר השתכרות)

מה צריך לעשות כדי שזה יקרה?

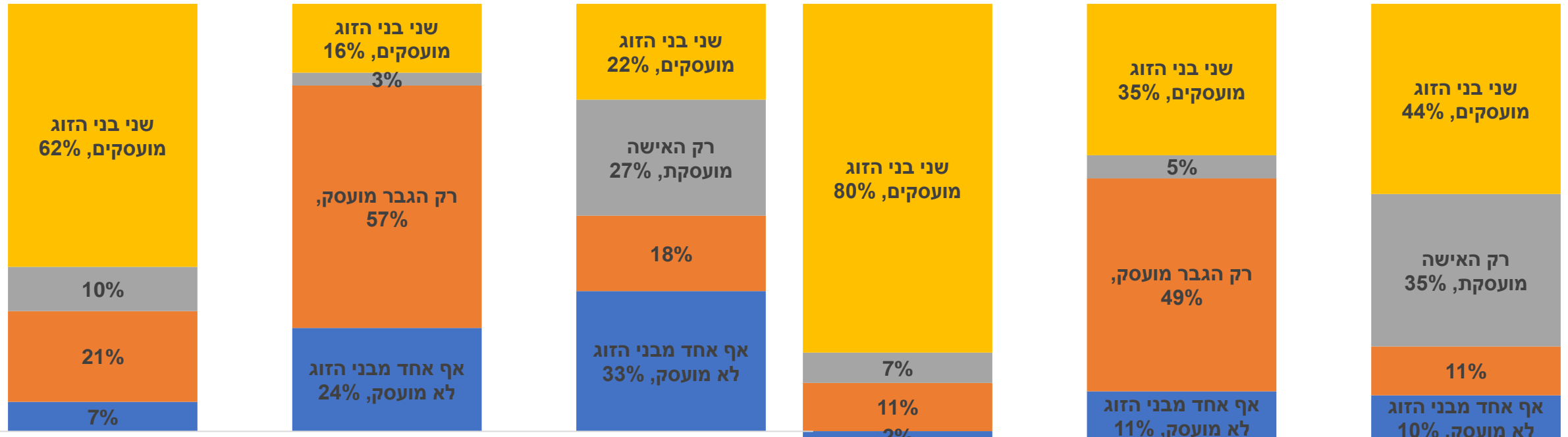
החזון של השקעה בהון אנושי:
העלאת ההכנסה מעבודה של משקי הבית
בחציון התחתון ובכלל המשק -
צמיחה מכלילה, מוביליות חברתית וצמצום העוני

תודה

שיעור הזוגות הערבים והחרדים שבהם שני בני הזוג מועסקים הוכפל, אך עדיין כמחצית משל יהודים לא-חרדים

2002

2019

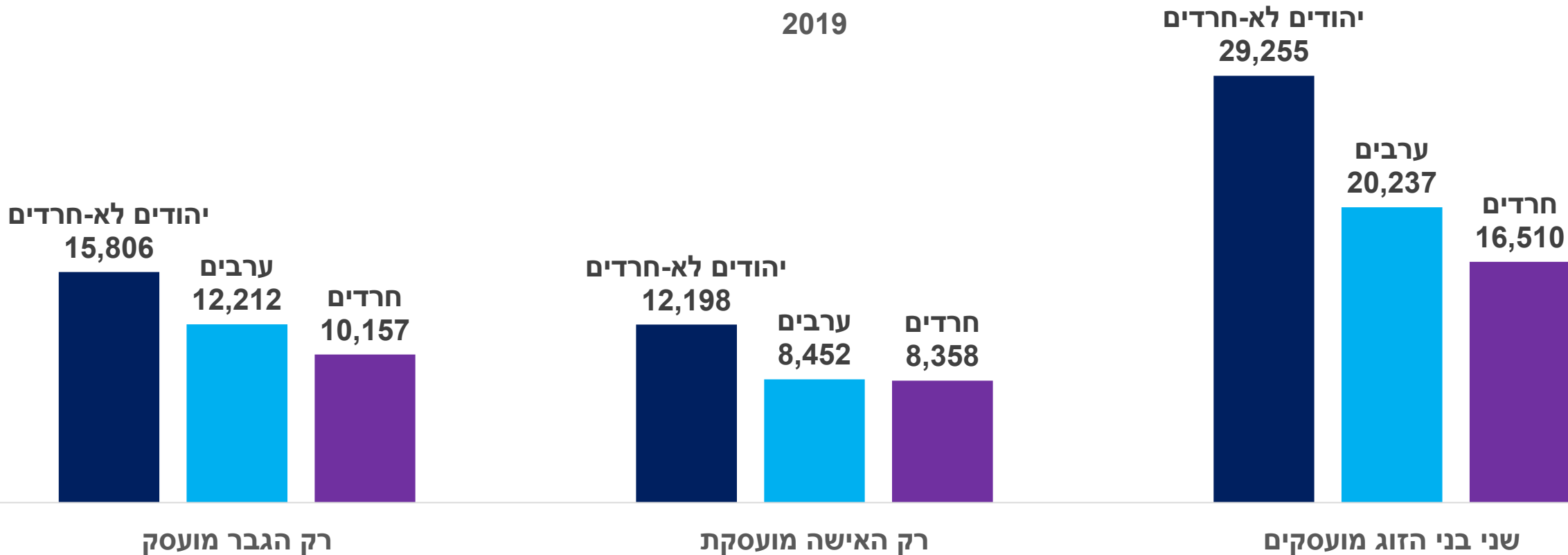
יהודים לא-חרדים   ערבים   חרדים   יהודים לא-חרדים   ערבים   חרדים

- אף אחד מבני הזוג לא מועסק
- רק הגבר מועסק
- רק האישה מועסקת
- שני בני הזוג מועסקים

ראש משק הבית בגילאי 25-64. משקי בית שהם זוגות, כלומר שיש בהם בן/בת זוג (ב-2019 67% ממשקי הבית היהודים לא-חרדים, 81% מהערבים, 92% מהחרדים; ב-2002 69%, 82%, 94% בהתאמה), התעסוקה מתייחסת רק לראש משק הבית ולבן/בת הזוג. מקור: סקרי כוח אדם ועיבודי מכון אהרן.

ההכנסה מעבודה של משקי בית ערבים וחרדים יותר נמוכה גם כששני בני הזוג מועסקים וגם כשרק אחד/ת מועסק/ת

2019

ראש משק הבית בגילאי 25-64. כל משקי הבית (לא רק זוגות), התעסוקה מתייחסת רק לראש משק הבית ולבן/בת הזוג, אם ישנם. הכנסה מעבודה למשק בית (כולל משקי בית ללא הכנסה מעבודה), במחירי 2020. מקור: סקרי הכנסות והוצאות ועיבודי מכון אהרן.

עלייה בהשכלה לכל הקבוצות, אך הפערים עדיין

משמעותיים

התפלגות השכלה, 2012

התפלגות השכלה, 2019

יהודים לא-חרדים

ערבים

חרדים

יהודיות לא-חרדיות

ערביות

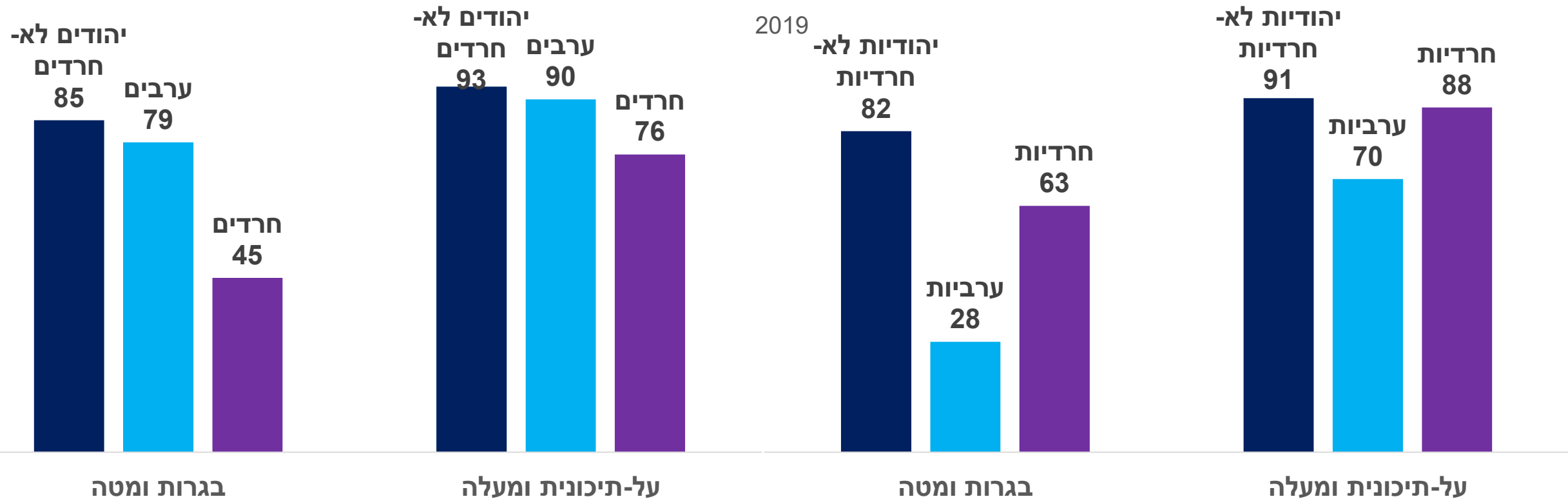
חרדיות

■ אקדמית ■ על-תיכונית לא אקדמית ■ בגרות ■ עד תיכונית ללא בגרות

גילאי 25-44.

מקור: סקרי כוח אדם ועיבודי מכון אהרן.

פערים בשיעור התעסוקה בתוך כל רמת השכלה - ערביות וחרדים בכל הרמות, ערבים וחרדים ברמות נמוכות

פערים גם בהכנסה מעבודה בתוך כל רמת השכלה

גילאי 25-44.

מקור: סקרי כוח אדם ועיבודי מכון אהרן.

השינוי בתעסוקה ובהכנסה מעבודה של משקי בית ב-2040

תעסוקה + השכלה	השכלה	תעסוקה	אוכלוסייה	
7	3	5	0	תעסוקה* - ערבים
39	15	36	0	תעסוקה - חרדים
44	13	41	0	תעסוקה - ערביות
7	2	6	0	תעסוקה - חרדיות
35%	20%	18%	0%	הכנסה מעבודה - משקי בית ערבים
60%	36%	27%	0%	הכנסה מעבודה - משקי בית חרדים
6%	1%	0%	-6%	הכנסה מעבודה - סה"כ משקי בית

* שינוי בנקודות אחוז. גילאי 25-44 / ראש משק הבית בגילאי 25-44.
מקור: סקרי כח אדם, סקרי הכנסות והוצאות, תחזית הלמ"ס ועיבודי מכון אהרן.